

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Alejandro Ormazabal Garmendia

*Ordizia,
Gipuzkoa
(1934-2023)*

Aurkibidea

Biografia

Itsasondon jaio zen 1934an eta lau hilabete zituela Ordiziara eraman zuten bizitzera. Ama Lasartekoa eta aita Alzagakoa zituen. Bost anai-arreba izan ziren. Lau urterekin hasi zen Ordiziako "Monjas de Hospital" deiturikoan ikasten, geroago Karmelitetan, Beasaingo La Sallen; azkenik, Iruñeko Salesiarretan industri maisutza ikasten aritu zen. Etxean egur-tailerra zuen aitak eta Espainia osorako jokoak, tresnertzako kirtenak eta txapazko arbel bereziak egiten zituzten. Alejandro "Manufacturas Ederran", aitaren tailerrean, aritu zen lanean. Soldadutza Castejonen egin zuen eta handik itzuli zenean, ezkondu eta Ordizian jarri zen bizitzen.

Zintak

ORD-029

- **Proiektua:** Ordiziako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2008-06-03
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin

ORD-030

- **Proiektua:** Ordiziako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2008-06-03
- **Iraupena:** 15 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

Pasarteak

1. Itsasondon jaioa 1934an

- **Erref:** ORD-029/001
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>1934an jaio zen Itsasondon, eta lau hilabete zituela eraman zuten Ordiziara. Ama lasartearra eta aita Altzagakoa zituen. Lau mutil eta neska ziren etxean. Aldasoro enea zuen izena Alejandroren etxeak.</p>

Transkripzioa

-Hasteko izena ta abizena eta nun jaio zinen?
-Alejandro Ormazabal Garmendia.
-Eta noiz jaio ziñen?
-Abrillen hogeita hamarren eta milla beratzirehun eta hogeita hamalau; treinta y cuatro, ezta?
-Eta nun jaio ziñen?
-Itsasondon, baiño lau hillabetekin gutxigorabehera honea bertaa, etxe hontaa. Asi ke baztarrok ondo ezautzen dittugu.
-Eta gurasoak zer zenituen, hemengoak ala Itsasondokoak?
-Bueno, ama zan Lasarten jaioa, Lasartekoa, berrogeita zortzi urtekin hil zan, ta gero aitte Altzagakoa.
-Eta Itsasondon bizi zien zuk lau hilabete ein zittuzun arte?
-Bai. Porke han taillera zeuken gure aittek, pizarrerie, eta han jaio zien, han jaio zan beste anai bat eta ni, Itsasondon, eta besteek hemen, Ordizin. Villafranca garai hartan.
-Eta zenbat anai-arreba zineten?
-Ba gea lau mutil da neska bat.
-Orduan lau hillabetekin etorri eta etxe honetan hasi zineten bizitzen?
-Bai, gutxi gorabehera.
-Zer izen du etxe honek?
-Aldasoroenea. Gure aittek erosi zion hori Aldasoro zera batei, eta gero guk nola hemen eitten gendun arbelak edo pizarrak eskolaako, umeentzako, ba beti gero ia urtetan gu giñen Pizarrerikok, Pizarrerikok; horrekin...
-Ezizen hori hartuta.
-Pizarrerikok, bai.

2. Eskolan, mojetan eta Karmelitetan ibilia, besteak beste

- **Erref:** ORD-029/002
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:01:57. **Bukatu:** 00:04:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>Eskolara lau urterekin mojetara hasi zen eta ondoren karmelitetara. Eskolaz kanpoko ikasketak bi anaiekin egin zituen. Ondoren Beasaingo La Sallera joan zen, eta, gero, mekanika ikastera Iruñeko salesiarretara.</p>

Transkripzioa

-Bueno ba, eskola, ya, eskolara oso goiz. Lau urtekin o. Ordun esaten

genduna "Monjas del Hospital", Ospitaleko Monjak, horik zien, ematen zuen eskola elizan ondoren daon Kasa Torrea. Gero handik irten ta zortzi urtekin eo hola Karmelitan.

-Nun zeuden karmelitak?

-Karmelitak zeren ba oain hemen Plaza Garagarzan, Ordiziko Plaza Garagarzan. Oain hor goien taberna hoik badare ba, Coyote ta. Etxek inda dare oain baiño hor zeon kolegio hori. Eta ibiltzen giñen neskak eta mutillek.

-Eta esan didazu lau urtekin monjatara hasi zinela. Ze moduzkoa zan monjatako eskola. Gogorra zan?

-Bueno, gogorra zan dana. Hoixen gogorra, gogorra. Umetan ta ez naiz gehiegi gogoratzen, baiño gero ia hemendio, oain esango dizut, karmelitario gero hemen, oain hemen goien daon zera hortan, aparkalekue daona, gure inguru hontan hor zeren, nik ez nittun ezautu baiño hor egon zien praillek, baiño gero gerra ondorenen, gerra denboran ba bialdu in zittuen edo espulsau edo kanpora, eta ordun tarte batzuk egon zien hemen, urte batzuk, hemengo herriko bertako bi maixuk, bi anaik, Hidalgok, Hidalgo, Joyería Hidalgon ze hontako osabak, hoik ematen zittuen klasek baiño zan hola gauza probisional bezela.

-Partikular bezela?

-Bai. Baiño hor pixkat ibilli nintzen baiño gero Beasaiñera Lasalle. Beasaiñen Lasalle, han ba hiru bat urte ein nittun, ta gero handik Iruña Escuela Profesional Salesiano, Don Bosco fundadorea, salesiano, ta han ofizioa ikastea. Han ofizioa. Ordun ez zeon, klaro, Goierriko eskolaik eta ez zeon, han ordun ni jun nitzan han "Maestría Industrial" eittera, Mekanika. Hamabi urtekin, hamahiru urtekin eskas sartu nitzen da hemezortzi urtekin. Eta gero, klaro, han hemezortzi urtekin bukatu nun eta gure aittek esan zin: "Bueno, oain komeni dana da lehenbalen soldauskara jutean, lenbalen soldauskara". Soldauskara ordun juten zan boluntario. Boluntario ez batek gogoaz zeukelako soldau juteko, baiño lenbalen karga hori kendu gaiñetio.

3. Mojekin dena gaztelaniaz

- **Erref:** ORD-029/003
- **Iraupena:** 0:06:21. **Hasi:** 00:04:39. **Bukatu:** 00:11:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Eskolan idazteari ematen zioten garrantzi gehiena, baina denetik ikasten zuten. Mojak kanpotarrak ziren eta dena gaztelaniaz ikasten zuten. 400 pezeta ordaintzen zuten Iruñeko eskola, garestia zen. Soldadutza baino gogorragoa zela azaltzen du; orduko eskolako eguneroko bizimodua. Tailerra zuten eta han aritzen ziren praktikak egiten.</p>

Transkripzioa

-Eskola bueltatu [...], ze ikasten zenuen eskolan? Adibidez monjatan ta karmelitan eta ze ikasten zan? Matematikak eta...

-Bai, bai, danetatik ematen zan baiño garrantzi handie ematen zaion idazteko posturari, ordun kaligrafia ta esaten zaiona ta. Jeneralen gure adiñakok nahiko ondo idazten degu, osea, hasten geanean eskuz ba...

garrantzi haundie zeuken. Eskola ondo ematen zan danetatio, e. Bai bai.

-Karmelitetan ta monjatan, monjak erdaldunak izango zien, ezta? Kanpokoak.

-Bai, bai. Uf! Eta gaiñeraz baldin bazan e, bat hemen bazan "Monjas de la Caridad", bat bazan euskaldune, baiño harrek ez det uste, eskolaik ez zun ematen eta halare ez zun euskeraz eitten, e. Nik dauket hor, Iruñan neola han gehienak zien katalanak. Hango maixuk eta katalanak zien, nahiz Iruñan egon, baiño zan, hola zan zeauta. Eta bat bazeon, ez det esango izenik, baiño bat Azpeitikoa, ba nik bost urten behin'e ez nun euskeraz ein berakin. Apaiztegiko (Azpeitiko?) gure maixu bat. Ba gero handik urte askota alkartu nintzen berakin eta ordun dana euskeraz eitten gendun. Baiño ordun [...] zeon giro bat.

-Euskeraz egitten baldin bazenduen, kastigoren bat?

-Ez, ez, kolejion ez. Esaten dizut, nik Tolosako Elduaingo lagun bat neuken, Ambrosio Dorronsoro; guk biok behintzat euskeraz eitten gendun; eta gehio're bazeren, Zegamakok eta, baiño gehienak zien hangok bertakok, Iruñakok. Porke garai hartan kostatzen zan nere hille guztiko mantenu ta ikasi ta danak, erropak eta gauza hoik aparte: gauza bat da aparketak erosi baldin bazien hori aparte etortzen zan, gero etxera etortzen zan beste kontu bat aparte. Baiño zien larehun pezta, ia bostehun pezta, ez zan iristen, eta haik ordaintzeko nahiko lana. Esaten dizuten bezela jende gehienan gehiena naparrak zien eta gehienak Iruñakok. Haik zeuken subenzioa Diputazion babesakin, haik debalde zeren, baiño guk kanpokok... Esaten zuen: "Los vascos a pagar".

-Lo ta jan ta ze eitten zenduen, eskolan bertan?

-Bertan, bertan, bertan. Bueno, bueno, bueno, hue bai zala... Soldauxkakoa baiño gogorrago, e.

-Gaizki?

-Han gure eguneroko zea zan, goizeko zazpitan jeiki. Guk itten gendun gure ohiak. Bai, hori esaten dizut ni hamabi urtekin, e, hamabi urtekin. Norberan ohia ein, ze jantzi behar zendun... Klaro, ebia eitten baldin bazun zapatak, eta ona eitten [bazun] alkandora edo beste ta beste. Hoi esan bezela, bueno, hori aparte, zazpitan jeiki, ordu erdi genduken itteko zera hoik, gauza hoik, gure burue prestatu, ta eitten gendun, jaixten giñen kapillara. Egunero meza, egunero genduken meza, goizeko zortzik aldera. Zortzietan igotzen giñen gora, klasetara, lokalera, gora. Eta ordun eitten gendun estudiatu, estudiatu, bai, klaro, eta beatiak aldera gosarie. Gosarie ordu erdi bat hola izaten zan eta gero jolasa pixkat ein; gehiena zan ba komunera jun eta hau ta beste. Eta gero ia beatieterdian edo taillarrera. Eta taillarren langillek bezela, buzua jantzi eta jartzen giñen bakoitze bere makinan aurren o "lo que sea". Eta praillek errezoa eitten zun, hori dan, bai, errezoa. Errezau, aitare in eta hasten giñen lanen. Tornero torneroa zana, serio asko jarri han; da bestek limakin ta, automoille, porke aizkeneko urten ematen gendun automoille ere bai. Oso konpletoa zan, hasi zeatio eta automoillekin; gaiñez bukatzen gendun karneta, karnetakin da dana boltsilloan ateatzen giñen handio. Konpleto, mekanika konpleto. Hue bai zeola oso ondo, e. Eta geo estudiok eta oso berezik, e, oso..., oain esaten dan bezela "integral". Ondo, ondo, ni oain konturatzen naiz...

-Ordu asko sartzen zenduen ikasten.

-Bai. Segittuko deu ordun ba, sartzen giñen esan bezela beratzi terditan gutxi gorabehera taillarrera, ta ateatzen giñen, hamabik arte taillarren, ta gero hamabitatio ordu bata dibujo, egunero-egunero dibujo. Beste sala batera juten giñen ta dibujo. Handik jetxi baiño zera hoik danak itten gendun, esan leno esan detena, gosaldu, atera pixkat, ordu erdi bat o eitten gendun han fubolen ta jokutzen, baiño gero, esateko modun,

taillerrera sartzeko ez giñen sartzen bata besten atzetio, ez, ez. Beti zation danak formauta. Ikusten die ba pelikulatan, nola esaten die kartzelatan edo soldauk berak nola jartzen dien formauta? Gu're...

-Filatan.

-Bai bai, gu're igual. Guk genduken, hiru zera zeren, ordun esaten zien erderaz: "Mayores, medianos y pequeños". Grupotan beti-beti-beti.

Ateatzen zien zarrenak, edade haundigokok, eta ra!, haik bukatzen zienen bestek atzea, bestek atzea. Igual taillerretik ateatzen giñenen berriz'e filan [...]. Gora igotzeko berdin: berriz'e formau, osea, dana zan eta. Ze esango dizut, horregatik esaten dizut soldauska baiño nik uste det gogorraoa zala. Ba hoge metrotik hoge metroat praille bat. Erabat debekauta...

-Danak prailek zien?

-Bai, praillek, praillek, bai. Bueno praillek zien, beste batzuk zien, danak zien relijiosok esaten dana, baiño taillarran gure maixuk zien sotana barekok, ez zuen mezaik ematen, baiño zien bere botok eta dana einda. Bere botok. Eta gero beste batzuk zien ya apaizek. Apaizek. Haik ematen zuen eskola, bestek'e bai, danak ematen zuen eskola. Gero aparte ba meza, han bertan konfesau, aitortu, han bertan, dana eitten gendun han dana barrun.

4. 13 urterekin Iruñera ikastera

- **Erref:** ORD-029/004
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:11:00. **Bukatu:** 00:12:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

<p>Eskolako tailerrean liman, engranajea... aritzen ziren. 13 urterekin joan zen Iruñera, aitzak bultzatuta, etxean lantegia izanik harako prestatu zedin.</p>

Transkripzioa

- Makinatan ze egiten zenuen, ze lan?

- Honbre, praktikak ba kurso bakoitzek, aurrengo kursoa zan ba limakin, ajustek eta. Oain ia limea ezta apenas ibiltzen baiño ordun garrantzikoa zan ordun. Hue zan oiñarrie, ofizion oiñarrie zan liman jakitea. Gero beste lenengo eta bigarren urtea, kurso hoik zan lima. Lima eta zera hoi.

Hirugarren kurso hoi zan ia garrantzi haundie; ia zan ba engranajek o zera hoi. Hor eskola bastante behar zan, formulak eta. Formulak eta ekuaziok eta logaritmos, hoik danak. Trigonometria.

- Aurretik pixkat landuta zeukazun edo ez?

- Nola?

- Zerotik hastea bezela harutza joandakoan, ala?

- Ez, ez. Beasaiñen Lasallen han'e ondo. Lasallen bai.

- Zenbat urtekin joan zinen harutza Iruñara?

- Ba hamahiru-hamabi, hamabi t'erdi; hamahirukin, gutxi gorabehera.

- Eta etxekoei nola esan ziezun hara joan nahi zenuela?

- Ez, nere aitten zera izan zan. Eztakit berak zeatik ikusi zun hori. Bueno, bu-bun-bun, hau. Guk genduken hemen taillarra, egurrekin lana eitten zan, baiño nik uste'et aittek ein zula bista guztikin eukitzea mekaniko bat etxen. Gure aitte zana oso azkarra zan, basarrikoa eta Alzagakoa baiño zan persona bat oso azkarra. Eukitzen zun, asteazkenero bazun hemen baten

bat, baserritarren bat, beti zeozer galdezka: Joxemiel, hau eta bestea, galdezka. Hau hola n behar da edo bestera. Garai baten esaten dana xaxiabatue, xaxiletratue edo. Halako, bai.

5. Ikastolako sortzaile eta diru arduradun izan zen

- **Erref:** ORD-029/005
- **Iraupena:** 0:03:59. **Hasi:** 00:12:48. **Bukatu:** 00:16:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Umetako laguna izendatzen du. Ikastolako sortzaileak izan ziren eta ezkutuan ibili ziren lanean. Diru arduradun izan zen Alejandro. Francoren garaia zen eta beldurrez aritu ziren lanean. Ez zuten irakasle euskaldunik bilatzen eta ikasi egin behar izan zuten irakasletzarako.

Transkripzioa

-Hemen eskolan ibili ziñen Ordizin, ta lagun kuadrilla Ordizikoa zeukezun? [...]

-Bai, bai, bai, bai, bai. Nere koadrillakoa zan ba zoritxarrez oain dala... bueno, hil zan, Joxe Ramon Gaztañaga. Prezisamente ikastolako-ta lehendakarie zan, lenengo hue izan zan, eskerrak harri gaur dao ikastola Ordizin. Ta ni're beakin batera bost urte ein nittun ikastola sortu zanen. Hori're beste pelikula bat da hori, booo. Hori bai izan zala gogorra. Politika aldetio oaindio zera [gabe] zeon, dana ezkutuka, diruik bate ez genduken, bate ez, e! Komeritan, bueno, bueno. Asi ke danetatio...

-Zer urtetan izan zan hori?

-Oain urtea ez naiz gogoratzen.

-O zuk zenbat zeuzketzun gutxi gorabehera?

-Ba nere alabak dauzke berrogeita hiru urte, ta aurreneko zeak izan zien, osea ke berrogei urte edo izango die. Bai, oain in da, precisamente oain in da berrogei urteko ikastolako sortu zala.

-Ta zu zer aittu ziñen, berari laguntzen o...?

-Diru arduradune, ez zeon dirun arduradune. Diruik ez zeon, eta haren arduradune nintzen ni. Joe. Festatan-ta jartzen gendun, bakizu, betikoa; taberna jarri ta nola edo hala, baiño oso zea zan politika aldetio, oaindio Franco're bizi zan ta beti bildurrez, bildurrez. Elizan babesen eta beti ezkutuka-ezkutuka, ba bueno. Gaur arte.

-Zer zan, Ordizin zan?

-Bai, bai. Lenengo izan zan hor, hor atzen daon taillar bat hustu zan eta hango lokaletan; hitz ein giñun been nausi jabeei ta baiezkoa seittun eman zigun ta huxkeri bat kobratzen zun, o ez dakit. Apenas. Ta han bi gela. Ta gero hemen'e bai. Hemen'e gu hau utzi eta Zaldibira jun giñen, taillera han montau gendun taillerra eta hau dana, lokal hau dana hutsik geldittu zien eta ordun hemen zazpi urten egon zan ikastola. Hemen.

-Maisuk eta ikastolakok zuek aukerau zittuzuen?

-Bai. Ordun zeon euskera aldetio ez zerela andereñoik, ta eskola pixkat o zeukenak ba harrek preparau ein zien, kursillok eta abar ein da lenbalen bere titulook eta atera; baiño ez zeon, buu. Maistrak eta maixuk bai baiño euskeraz ez zekienak.

-Gehiena erderaz itten zan?

-Klaro. Prezisamente zien etxen euskeraz eitten zuenak baiño tituloik ez zeuken,ta ordun ba lenbalen.
-Eta nolatan sortu zitzaizuen ikastola sortzeko idea hori?
-Ni aurreneko pausok ikastolan ni ez nintzen egon, baiño hemen bazeren jendea ba zera hori zeukena, barrungo moxorro hori. Eta gero hemen Beasaiñen ta ingurun Goierri danen ba zera hoi zeon, egarri edo gosea edo ze esango degu. Eta hola zeatu zan.
-Eta? Gerra haundia euki zenuen edo?
-Ez, ez. Pixkana-pixkana hasi zan gauzea eta klaro, ta gero jendek ba ikusten zun...
-Beharra?
-Beharra eta gero gu juntan-ta gendenak aurreneko zerak ba herrin ondo ikusita genden, osea, ondo, ikusten zuen ba jende fundamentuzkoa giñela edo enfin. Ordun gurasok'e pixkat zeatu ein zien, iriki ein zien.

6. Diru-laguntzei esker, ikastola zutik

- **Erref:** ORD-029/006
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:16:47. **Bukatu:** 00:19:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Diru-laguntzak jasotzen zituzten eta horri esker bizi iraun zuen ikastolak. Alejandrok 5 urte egin zituen ikastolako lanetan. Anekdotak bat aipatzen du.

Transkripzioa

-Zenbat lagun juntan?

-Zortzi bat. Baiño beti gertatzen dana, zortzi bai baiño gehienak ba, zortzitiio efektibo esaten dana igual lau o bost. Bueno, baiño hori alde batera utzi ta, hamar bat gehiena. Bilerak eta. Nik egie esan, nahiko lan banun dirukin, porke lehen aittatu degun karmelitan kolegio hori're, bueno, hemen gero eta haundigo eitten ari zan, gero ta jende gehio ta, erosi zan, soziedade bat formau zan, Jakintza, eta ordun akzio bitarten da erosi ein zan karmelitan kolegio hori. Hue izan zan diferentzie haundie, bakizu. Lehenao're eskola ematen zan hor, eta ordun gelak eta hoik danak ia hobeto zeren, baiño hala're hue txikitxo geldittu zan, txikitxo. Ta batzuk baten, bestek besten, ta kasik erabat... la ahaztuta nao gauza askok in baiño.

-Ikastola jarri zenuten garai hartan diru-laguntzarik eta izaten zenuten?

-Bueno. Jendek ematen zuna ta gero enpresetara ta zeatzen zan.

-Jendeak bazeuken laguntzeko zer hori?

-Bai. Hemen bazeon Lutxi, guk esaten genion Lutxi Komadrona, harrek ezaupide haundik zeuzken eta harrek diru asko zeatu zun, bildu zun. Gero ba gurasok genduken ba hillero, kuota bat pagatzen gendun. Eta gero betikoa; festatan, festatan diru asko ateratzen zan; eta hola, nola edo hala ba. Gero ia hasi zien subentziok eta gauzak. Nik utzi nion, nik bost urte ein nittun, eta nik utzita gero Euxebio Itziarrek hartu zun nere kargue eta ia hasi zien subentziok eta pixkat arnasa hartzen. Baiño ni ordainduta nao Ordiziko festatan maixu, maixu bat etorri ta hola zeola, diruik bare, ta kajoitio bertatio tabernatik hartu eta "a cuenta", aiba, eman dirue ta hola.

7. Beasainera eskolara anaiekin bizikletaz

- **Erref:** ORD-029/007
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:19:11. **Bukatu:** 00:20:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

<p>Beasaina eskolara joaten zenean, hiru anaiekin batera joaten zen bizikletaz. Bizikletaren kubiartarik ez zen izaten orduan. Goiz eta arratsalde joaten ziren eskolara.</p>

Transkripzioa

-Eta ikastola denboran Beasaiñera ta juten ziñenean, oiñez?

-Bai. Oiñez... Ordun momentu baten ibili giñen hiru anai, ta bizikleta bat genduken. Ta gero zarrenak utzi zionen, ba bueno. Gero bi bizikleta baiño, joe! Pentsau zazu, kubiartak, bizikleten kubiartak'e ez zeon. Osea, zaille; guk bagenduken bizikletak eta kubiartaik ez. Ta askotan oiñez juten giñen. Jolasen ta saltoka ta zea ba. Kuadrillan juten giñen Ordizitio.

-Eskolako ordutegia ze izaten zen?

-Ba gutxi gorabehera beratzitatik, beratzitan izango zan? Zortzi t'erdik beratzitan hamabik arte. Etxera etorri, bazkaldu eta berriz'e ordu bitarako sartzen giñen. Ta atsaldeko bostak aldea edo, bostak arte.

8. Eskolako zigorrak

- **Erref:** ORD-029/008
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:20:08. **Bukatu:** 00:21:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:

<p>Eskolako zigorrak aipatzen ditu. Maisuak mojak baina gogoragoak ziren.</p>

Transkripzioa

-Eta kastigue, zigorra baldin bazeon ba han geldittu ber.
-Zer zigor izaten zittuzuen eskolan?
-Ba izaten zan beti ba lanak eittea, ba idatzi hainbeste zea edo kontuk, matematikako kontuk, hori izaten zan kastigue. En kanbio, lenao esan dizutena, Iruñan han kastigo haundiña izaten zan patioai bueltak ematea. "Tú me vas a dar 20 vueltas al patio". Benga, kanpofubolai buelta. Holako...
Eta gero aparte're bai, e.
-Eta reglakin eskuan jotzea eta horrelako gauzak esaten dittue ba. Holakorik ez?
-Bai, bai, garai hartan bai. Monjak eta ez baiño, monjak igual reglakin, baiño maixuk zeren tokin, Iruñan-da, ba-bai, eman, e!
-Maixuak monjak baiño gogoragoak.
-Bai. Hola zan garai hartan, hemen da eskola nazionaletan; danen, jenerala zan. Mutil batei jotzea, puf, mutilkoskor batei jotzea, bueno, hori zan "a la orden del día".

9. Ordiziako eta Iruñeko futbol taldeetan

- **Erref:** ORD-029/009
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:21:11. **Bukatu:** 00:22:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

<p>Umetan, futbolearen aritzen ziren gehienbat. Behin jokatu zuen Ordiziako taldearekin txapelketa bat. Iruñean zegoela ere izan zuen futbol taldea.</p>

Transkripzioa

- Ze jolas egiten zituzuen umetan?
- Bueno pues, hemen gehiena ni akordatzen naiz, umetan ba jolasak umek eitten duen jolasak, edozein zera, ezta?, lurren exeri ta hau edo bestea, baiño gero ia fubola, fubola gehiena, fubola, fubola. Beasaiñen bertan La Sallen fubola. Frontoia bazeon, frontoi ttiki bat, baiño gehiena fubola, eta Iruñan egon nintzenezan han'e gehien-gehiena fubola. Fubolistak'e onak atera zien handio. Ondo, ondo jokatzen zan.
- Zu hemen Ordizin edo Beasaiñen futbol taldeen baten ibili zinen?
-Bakaziokin etorri nintzenen behin bakarrik jokatu nun. Hemen Ordiziko...

baño eitten zien kanpeonatok ordun; ez, ekipo titularren, ez. Eta gero han Iruñan bagenduken, kolegio genduken, nola esango det, ekipoa, bertako ekipoa. Zeuken izena Vulcano, dios del fuego, Vulcano, dios del fuego.

- Eta han ibili zinen?

- Bai, ateratzen giñen Panplonatik inguruko herritara jolastera batekin edo bestekin edo beste kolegio batzuekin. Baiño lenao esan detena, aittek esan zin, bueno, lenbalen soldau, da bueno ba hemeretzi urtekin soldau.

Hemezortzikin kolegiotik irten, enpalme soldauskakin hemeretzi urtekin.

Hogei urte han ein nittun, konplittu nittun, hogei urte, da bueno.

10. Soldadutzara Castejonera, abiaziora

- **Erref:** ORD-029/010
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:22:52. **Bukatu:** 00:24:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Castejonera joan zen soldadutzara eta militarren bonba almazen batean egoten zen mendiko kanpamendu batean. Abiaziokoak ziren eta beste soldaduak baino kategoria gehiago zuten. Maila altueneko agintariak hobeak ziren.</p>

Transkripzioa

-Nora joan zinen soldauskara?

-Castejón, Tudelan ondon. Tudelan ingurun. Castejón, eta genden mendiin, han zeren pabelloi haundi batzuk bonbakin-da beteta dana. Zan almazen bat bonba militarrena,, osea bonbak.

-Eta han egoten zineten?

-Han egoten giñen. Hogei bat. Ez, ehun soldau genden, porke gure zera zan Zaragoza, gure agintarik Zaragozan zeren, gu han genden mendin galduta.

-Kanpamentua?

-Zan kanpamentu bat bere etxein-da.

-Mendian etxea zegon?

-Bueno, kuartela, konpañiek esaten zaiona, barrakoiak. Baiña ez, ondo, etxek... Eta han abiazion alde haundie zeon, beste soldau, betiko soldauekin konparauta gu bai jantzi aldetio ta oso elegante jazten giñen.

-Ze jantzi?

-Urdiñe, gutxi gorabehera urdin klaro bat, hola hau bezelakoa edo. Baiño oso elegante ibiltzen giñen, e. Gero hogei urte gaiñea. Guapito que vamos.

-Gogorra soldaduxka? Kapitanak eta gogorrak?

-Zenbat eta mailla haundigoa zerak, persona hobek zien. Behekok beti izan due fama txarra sarjentok-eta, eta egie da. Nik euki nun, nik soldauxkan euki nun, ofizinakoa, teniente bat hola, mailla hortan, kategorin, oso-oso jatorra, gizon baiño oso-oso ona.

-Nundarra zan?

-Naparra edo riojanao uste det zala. Baiño zan gizon bat baiño kategoria, e.

11. Soldadutzan sukaldari lanetan

- **Erref:** ORD-029/011

- **Iraupena:** 0:04:30. **Hasi:** 00:24:48. **Bukatu:** 00:29:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Sukaldari lanetan aritu zen soldadutzan. Aurretik ez zekien sukaldaritzako berri eta 120 lagunentzat jana prestatzen zuen. Eguneko 5 pezeta irabazten zituen. Tuterara jaitsi eta txikiteoa egiteko ohitura zuten. 6 hilabetez egon zen eta asteburuetan hango lagunuen etxera joaten zen, ez zen etxera itzultzen.</p>

12. Abiazioko tropan soldadutzan

- **Erref:** ORD-029/012
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:29:18. **Bukatu:** 00:30:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Abiazioko tropan zegoen Alejandro eta denetarik zuten, oroitzapen onak ditu. Urte eta erdi egin zuen soldadutzan.</p>

13. "Manufacturas Ederra" aitaren lantegian lanean

- **Erref:** ORD-029/013
- **Iraupena:** 0:04:12. **Hasi:** 00:30:38. **Bukatu:** 00:34:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Soldadutzatik bueltatu eta lanean hasi zen "Manufacturas Ederra"n, aitaren lantegian. Arbelak, jokoak, tresnen kirtenak, etab. egiten zituzten Espainia osorako. Gizona kartzelan zuten emakume helduak ziren langile gehienak. Ordiziako tren geltokian almazena zegoen eta handik trenez bidaltzen zituzten lantegira egindako eskariak.

14. Caf lantegiaren eraginez, kanpotarrak herrira

- **Erref:** ORD-029/014
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:34:50. **Bukatu:** 00:36:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarreneneko lantegiak

Laburpena:

Ordizian, arotz, mekanika tailer eta denda ugari zen garai hartan. Caf

lantegiak eragin handia izan zuen kanpotarren etorrerarekin. Alejandro jubilatutako arte aritu zen aitaren lantegian lanean.

15. Luistarren eta Mariatarren kongregazioa

- **Erref:** ORD-029/015
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:36:10. **Bukatu:** 00:39:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Iruñean egon zenean derrigorra zen mezara joatea eta taldeka joaten ziren apaiz ezberdinekin. Ordizian zegoela gurasoekin joaten zen mezara. Doktrina eskolan ematen zieten apaiz edo bikarioak. Luistar eta Mariatarren kongregazioa izaten zen eta hilean behin konfesatu egin behar izaten zuten.</p>

16. Jaunartzera baraurik joan behar

- **Erref:** ORD-029/016
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:39:42. **Bukatu:** 00:42:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Sakramentuak

Laburpena:

Bi jaunartze egiten ziren, 6 eta 11 urterekin, eta baraurik joan behar izaten zuten. Anekdotak bat kontatzen du. Jaunartzea jantzi dotorez, arrosario eta gurutzea jantzita egiten zuten, eta neska-mutilek batera egiten zuten.

17. Mahai ondoko arrosarioa egunero

- **Erref:** ORD-029/017
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:42:16. **Bukatu:** 00:43:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Arrosarioa egunero errezatzen zuten. Errazionamendu garaian, dilistei harriak kentzen zizkieten bitartean sukaldean errezatzen zuten.</p>

18. Xaboa, olio, azukrea eta abar errazionamenduan

- **Erref:** ORD-029/018
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:43:21. **Bukatu:** 00:45:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

<p>Errazionamendua xaboi, olio, azukre eta abarrekin egiten zen. Ogia eta olio oso kalitate txarrekoak ziren. Alejandro etxe onekoa zen eta ez zuen sekula goserik pasa, baina lagunek bai. Estraperloa dendariak eta gutxien uste zenak egiten zuen: komeriak izaten ziren ezkutuan jana eramaten.</p>

19. Eguneroko otorduetako jakiak

- **Erref:** ORD-029/019
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:45:20. **Bukatu:** 00:46:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Eguneroko otorduetan babarrun gorria eta garbantzuak jaten zituzten. Sardina eta antxoak kanean saltzen zituzten.

20. Txerria hildakoan txorizo eta odolkiak

- **Erref:** ORD-029/020
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:46:17. **Bukatu:** 00:48:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

<p>Kanean baratzea zuten eta etxean ukuilu txiki batean txerri eta oiloak. Odolki eta txorizoak etxean egiten zituzten eta ezagun eta senitartekoei partitzeko ohitura zegoen. Arrautzak karez nahastuta kontserbatzen zituzten.</p>

21. Asteazkenetako azoka egun osokoa

- **Erref:** ORD-029/021
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:48:23. **Bukatu:** 00:51:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

<p>Orduko Ordiziako azokara trenez joan ohi zen jendea goizean goiz eta egun osokoa izaten zen. Emakumeak etxera joaten ziren eguerdirako. Azokako postuen banaketa azaltzen du. Ganadu ugari izaten zen eta arratsaldean idi-proba egiten zuten salerosketako idiak probatzeko.</p>

22. Jostunek neurritara egindako arropak

- **Erref:** ORD-029/022
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:51:05. **Bukatu:** 00:53:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Arropak jostunek egiten zituzten neurritara, azokan ez zen arropa asko izaten. Saltzaileak inguruko herrietatik eta kanpotik ere hurbiltzen ziren. Tratante dirudun ugari izaten zen azokan.

23. Argia eta ura beti etxean

- **Erref:** ORD-029/023
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:53:14. **Bukatu:** 00:56:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Argia eta ura beti izan zuten etxean. Ordizia ondo prestatuta zegoen ur arazorik izan ez zedin. Haize pixka bat eginez gero, argi posteak hondatzen ziren. Argindar etxeak aipatzen ditu. Donostian estropadak izaten zirenean irratitik entzun ohi zituzten tabernaren batera hurbilduta. 15 urte zituela ezagutu zuen lehenengo irratia etxean. Irratsaioak gaztelaniaz izaten ziren.

24. Tabernetara sartzen hasi zirenekoa

- **Erref:** ORD-029/024
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:56:08. **Bukatu:** 00:57:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>17-18 urterekin hasi ziren tabernetara joaten. Ardoa eta kopa edaten zen gehienez. Ordizian taberna ugari zegoen. Etxean ez zen telebistarik izaten eta tabernetan elkartzen ziren lagun artean.</p>

25. Santa Ana jaiak

- **Erref:** ORD-029/025

- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:57:56. **Bukatu:** 01:01:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Ordiziako Santa Ana jaiak aipatzen ditu. Helduan dantza egitea Itsasondon debekatua zegoen eta Ordizian libre. Burgosko banda militarra joaten zen Ordiziara. Santiago egunez txirrindulari lasterketa sonatua izaten zen. Inguruko herrietako festetara bizikletaz joaten ziren.

26. Estraperloko irin bila errotara

- **Erref:** ORD-030/002
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:01:27. **Bukatu:** 00:02:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Ordiziako errota aipatzen du. Alejandro eta etxeokak estraperloko irin bila joaten ziren errotara etxean ogia egiteko. Ordizia herri aberatsa zen.</p>

27. 28 urterekin ezkondu zen Ordizian

- **Erref:** ORD-030/003
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:02:46. **Bukatu:** 00:05:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

<p>Andregaiia 24 urterekin ezagutu eta 28rekin ezkondu zen, Zaldibiakoa zen eta nola ezagutu zuen azaltzen du. Ordizian ezkondu zen, eta tabernan ospatu zuten. Emakumeak zuriz eta gizonak trajez ezkontzen ziren. Ezkon-bidaian Iruñeara, Zaragozara eta Madrilera joan ziren.</p>

28. Lehenengo aldiz talgo trena pasa zenekoa

- **Erref:** ORD-030/004
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:05:08. **Bukatu:** 00:06:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Lehenengo aldiz talgo tren pasaren zentzua aipatzen du. Lantegietako materiala trenaz garraiatzen zen. Lehenengo autoa osaba batek saldu zuten; gutxi zirenean orduan autoa zutenak.

29. Ordiziar eta beasaindarren arteko pikea

- **Erref:** ORD-030/007
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:09:27. **Bukatu:** 00:11:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

"Ordizia" eta "Villafranca" izenen aipamena. Ordizia eta Beasaingo arteko pikea.

30. Zinea gaztelaniaz erreal batean

- **Erref:** ORD-030/008
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:11:08. **Bukatu:** 00:13:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Gerra denboran Ordiziako zinea itxita egon zen eta Beasainera joaten ziren. Erreal bat balio zuen sarrerak eta arratsaldean izaten zen. Pelikulak gaztelaniaz izaten ziren. Meza latinez izaten zen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2024-04-17

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com